

Changes in Consumer Behavior due to Coronavirus

Summary

The aim of this work is to discuss important aspects related to the current changes in consumer behavior due to the Coronavirus pandemic. It is interesting to observe how the value delivery networks function globally and particularly in the USA.

Value delivery network is a network made up of the company, suppliers, distributors and ultimately customers who partner with each other to improve the performance of the entire system (Armstrong & Kotler, 2005). All involved in this process should work efficiently in order to support the operation of the entire system. As we have witnessed there was a noticeable delay in the value delivery network in the US because of the channel problems caused by the Coronavirus. The demand was higher than the supply of various frequently consumed products leading to the empty shelves in stores. The negative economic outcome of uncontrollable demand is the shortage of supply typically causing the price increase.

*ამერიკისმცოდნეობის დოქტორანტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის*

**ბლუმის ტაქსონომიის გამოყენება ამერიკულ სკოლებში
(შეერთებული შტატების ისტორიის სწავლების მაგალითზე)**

არსებობს სააზროვნო უნარების სხვადასხვაგვარი კლასიფიკაცია, რომელთა ცოდნა და გამოყენება მასწავლებელს ეხმარება სასწავლო პროცესის დაგეგმვაში. მოხსენებაში განვიხილავ ბლუმის ტაქსონომიას (ტაქსონომია აღნიშნავს კლასიფიკაციას, რომელიც ობიექტს ახასიათებს მარტივი კატეგორიიდან რთულისაკენ), რომელიც შექმნა ამერიკელმა განათლების ფსიქოლოგმა, ბენჯამინ ბლუმმა 1950-იან წლებში და მოიცავს აზროვნების ექვს დონეს. ბლუმის ტაქსონომიის მეშვეობით მოსწავლეები აღწევენ აზროვნების განვითარების უფრო მაღალ საფეხურს (Higher Order Thinking). ტაქსონომიას იყენებენ სხვადასხვა საგნის სწავლებისთვის და მისი შექმნიდან დღემდე არ კარგავს აქტუალობას. საინტერესოა, როგორ გამოიყენება ტაქსონომია ისტორიის სწავლებისთვის შეერთებულ შტატებში. ვფიქრობ, ისტორია არ წარმოადგენს ისეთ საგანს, რომელიც მხოლოდ ფაქტების დამახსოვრებას გულისხმობს, ისტორიის სწავლება უნდა ისახავდეს რამდენიმე მნიშვნელოვან მიზანს, როგორებიცაა: **ინტელექტუალური განვითარება, სამოქალაქო განათლება და მორალური ღირებულებების ჩამოყალიბება.** მოსწავლეები უნდა ჩაწვდნენ წარსული დროის ამა თუ იმ მოვლენის არსს, ისტორიული პიროვნებების როლს და დაუკავშირონ თავიანთ ცხოვრებას.

2001 წელს ტაქსონომიის დონეები განახლდა, რადგან ამერიკული საზოგადოება და ღირებულებები შეიცვალა, ასევე შეიცვალა სასწავლო გეგმაც. მნიშვნელოვანი სიახლე, რომელიც მკვლევრებმა ტაქსონომიაში შეიტანეს, ტერმინოლოგიური ცვლილება იყო - არსებითი სახელები შეიცვალა ზმნებით. ამგვარი ცვლილება განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს მოსწავლის ქმედით გონებრივ ქცევას. განახლებული

ტაქსონომიის დონეები ასეთია: **დამახსოვრება** (Remembering), **გაგება** (Understanding), **გამოყენება** (Applying), **განალიზება** (Analyzing), **შეფასება** (Evaluating), **შექმნა** (Creating).

იმისათვის, რათა სწავლა-სწავლების პროცესში მოსწავლეებმა გაიარონ ბლუმის ტაქსონომიის აზროვნების განვითარების საფეხურები და მიაღწიონ ყველაზე მაღალ დონეს, საჭიროა გარკვეული სახის აქტივობების შესრულება, რომელსაც ეწოდება „სწავლა მოქმედებით“ (Active Learning). ამ თეორიის პირველი კატეგორიის აქტივობები ასეთია: დისკუსია, იდეების რუკა, დებატები, გადაწყვეტილების მიღება, როლური თამაში და ა.შ. ამგვარად, სწავლის პროცესში მოსწავლე აქტიური მონაწილე არის. მეორე კატეგორია წარმოადგენს იმ აქტივობებზე ფიქრს, რომლებსაც მოსწავლეები ასრულებენ. ეს იგივეა, რაც მეტაკოგნიცია, რომელიც ნიშნავს საკუთარი შემეცნებითი (აზროვნების) პროცესების - აზრების, ფიქრების გაცნობიერებას და მართვას. იგი არის მნიშვნელოვანი დამაკავშირებელი ელემენტი აქტივობებსა და სწავლას შორის.

იმისათვის, რათა უფრო ნათლად დავინახოთ ტაქსონომიის მნიშვნელობა, განვიხილავ შეერთებული შტატების სამოქალაქო ომის სწავლებას იმ სახელმძღვანელოს მიხედვით, რომელიც ბლუმის ტაქსონომიას ეფუძნება. წიგნი შეესაბამება მე-8 კლასის მოსწავლის ასაკობრივ შესაძლებლობებს:

ბლუმის ტაქსონომიის პირველ დონეზე მოსწავლეს მოეთხოვება ადრე ნასწავლი მასალის გახსენება. მაგალითად, მასწავლებელი სვამს შემდეგ შეკითხვებს: რა ჰქვიათ კონფედერაციის გენერლებს? სად გაიმართა პირველი ბრძოლა? ასევე, მოსწავლეებს შეუძლიათ ჩამოთვალონ სამოქალაქო ომში მონაწილე ჩრდილოეთის შტატები, თარიღები და ა.შ. ტაქსონომიის პირველი დონე გულისხმობს ფაქტობრივ ცოდნას.

შემდეგი დონე არის გაგება - მოსწავლე ადარებს ერთმანეთს სამხრეთისა და ჩრდილოეთის დამოკიდებულებას მონობის საკითხისადმი ან ერთმანეთს ადარებს სამოქალაქო ომის ყველაზე მნიშვნელოვან ადამიანებს. მაგალითად, ჯეფერსონ დეივისი და რობერტ ლი უფრო მეტად ჰგვანან თუ განსხვავდებიან ერთმანეთისგან? რატომ? ასევე, რა განსხვავებაა ჩრდილოეთისა და სამხრეთის შტატებს შორის?

შემდეგ დონეზე მოსწავლემ უნდა შეეძლოს იმის დასახელება თუ რა მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები უნდა მიეღოთ ამერიკელებს სამოქალაქო ომის წლებში. ასევე, მათ შეუძლიათ ჩამოწერონ კითხვების სია, რომელსაც აბრაჰამ ლინკოლნსა და სხვა მნიშვნელოვან ფიგურებს დაუსვამდნენ.

შემდეგ დონე არის ანალიზი - მოცემული ტექსტისა და რუკის დახმარებით, რომელზეც აღნიშნული არის სამოქალაქო ომის შეტაკებები (მაგალითად, ვიკსბურგის შეტაკება, გაზაფხული 1863), ახსნან, რატომ იყო მნიშვნელოვანი მდინარე მისისიპიზე კონტროლის აღება კავშირის მიერ.

მომდევნო დონე არის შეფასება, მოსწავლემ უნდა უპასუხოს შემდეგ კითხვას, ჩრდილოეთს არ სურდა, რომ სამხრეთში ყოფილიყო მონობა. თქვენ რომ პრეზიდენტი ყოფილიყავით, როგორ მოაგვარებდით ამ პრობლემას? მაგალითად, სახელმძღვანელოში ერთ-ერთი დავალება ასეთია: წარმოიდგინე, რომ აბრაჰამ ლინკოლნი, ულის გრანტი, ჯეფერსონ დეივისი და რობერტ ლი არიან ერთ ოთახში. როგორი იქნებოდა მათი საუბარი? შექმენით დიალოგი მათ შორის, თითოეულ პერსონას უნდა ჰქონდეს ექვსი წინადადება. მომზადებული დიალოგის შემდეგ, გაითამაშეთ სცენა (როლური თამაში).

ბლუმის ტაქსონომიის ბოლო დონე, რომელსაც ეწოდება შექმნა, გულისხმობს მოხსენების, ესეს ან სტატიის დაწერას, კვლევის ჩატარებას. აღნიშნულ სახელმძღვანელოში მოცემულია ამგვარი დავალება: სამხრეთ შტატებში იყო პლანტაციები, ჩაატარეთ კვლევა თუ როგორი არის პლანტაცია, ვინ მუშაობდა და ვის ეკუთვნოდა. მოსწავლეებმა უნდა შექმნან პლაკატი, სადაც მათი კვლევა იქნება წარმოდგენილი და თავიანთი მოსაზრებები მოსწავლეებს და მასწავლებელს უნდა გაუზიარონ.

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, ისტორია ღირებულებების სწავლებასაც უნდა ისახავდეს მიზნად, მაგალითად, პატრიოტიზმის. სახელმძღვანელოში დასმული არის ასეთი კითხვები: რა აქცევს ადამიანს გმირად? რა ღირებულებები უნდა ჰქონდეს გმირს? ასევე, მოსწავლეები ნასწავლ მოვლენებს უკავშირებენ თავიანთ ცხოვრებას. წიგნში მოცემულია შეკითხვები: არის თუ არა დისკრიმინაცია თქვენს თემში, საზოგადოებაში, მსოფლიოში? ახსენით თქვენი მოსაზრება.

რაც შეეხება ისტორიის სწავლებას საქართველოში, განვიხილავ მეორე მსოფლიო ომის სწავლებას, ორი სახელმძღვანელოს მიხედვით, რომლებიც განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრის მიერ არის გრიფირებული. წიგნები ეფუძნება 2011 წელს შემუშავებულ ეროვნულ სასწავლო გეგმას, სადაც შესასრულებელი აქტივობები თითქმის არ არის წარმოდგენილი.

სახელმძღვანელო, რომელიც გამომცემლობა „კლიოს“ ეკუთვნის, მოცემლია შემდეგი სახის დავალება შეადარე მეორე მსოფლიო ომის დროინდელი სამხედრო ტექნიკა პირველი მსოფლიო ომის დროინდელს. როგორ ფიქრობ, რა გავლენის მოხდენა შეეძლო სამხედრო ტექნიკის განვითარებას ომის შედეგებზე. შეიძლება ითქვას, რომ ეს შეკითხვა აერთიანებს ბლუმის ტაქსონომიის პირველ და მეორე დონეს (დამახსოვრება, გაგება). მოსწავლემ უნდა გაიხსენოს ადრე ნასწავლი მასალა და გაანალიზოს ახალ მასალასთან ერთად.

აზროვნების განვითარების მესამე დონე, რომელსაც ეწოდება გამოყენება, სახელმძღვანელოში არ არის იმგვარი სახის აქტივობა, რომელსაც წარმოსახვით ინტერვიუს ვუწოდებთ.

რაც შეეხება ტაქსონომიის მეოთხე დონეს, ანალიზს, სახელმძღვანელოში მრავლად არის დავალებები, რომლებიც მოსწავლეს ანალიზის უნარს უვითარებს. მაგალითად, მოცემულია მნიშვნელოვანი წყაროები მეორე მსოფლიო ომთან დაკავშირებით, რომლებიც მოსწავლეებმა უნდა შეადარონ.

მეხუთე დონეა შეფასება - სახელმძღვანელოში ერთ-ერთი დავალება მოსწავლეს სთხოვს, რომ ივარაუდოს, იაპონია რომ არ დასხმოდა თავს პერლ ჰარბორს, ჩაებმებოდა თუ არა შეერთებული შტატები მეორე მსოფლიო ომში, მოსწავლის პასუხი უნდა იყოს დასაბუთებული.

ბოლო სახის აქტივობა მოსწავლეებს ავალეს ინფორმაციის მოძიებას მეორე მსოფლიო ომში მონაწილე ქართველების შესახებ. ამ საკითხის შესახებ მათ უნდა მოამზადონ

რეფერატი და პრეზენტაცია. ბლუმის ტაქსონომიის მიხედვით, ნაშრომის შექმნა წარმოადგენს აზროვნების განვითარების უმაღლეს დონეს.

მეორე სახელმძღვანელო, რომელიც „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობას“ ეკუთვნის, შეიძლება ითქვას, რომ უფრო მეტად თეორიული მასალის მიწოდებაზე არის ორიენტირებული და ნაკლებ ყურადღებას უთმობს სხვადასხვა სახის ატივობის შესრულებას. მაგალითად, ყველა საკითხს თან ახლავს „დროის ხაზი“ (მოსწავლეებს განვლილი მასალის მნიშვნელოვანი მოვლენების თარიღებზე კიდევ ერთხელ მიუთითებს და ეხმარება დროით სივრცეში მარტივად ორიენტირებაში), ვფიქრობ, უკეთესი იქნებოდა თუ ავტორები დროის ხაზის შედგენას მოსწავლეებს დააავალბდნენ. ეს იქნებოდა ერთ-ერთი აქტივობა, რომელიც მოსწავლეს ეხმარება განავითაროს აზროვნების მესამე დონე (გამოყენება). ამგვარად, ეს სახელმძღვანელოები ერთმანეთისგან მნიშვნელოვნად განსხვავდება.

2011 წლის სასწავლო გეგმისაგან განსხვავებით, 2018 წელს შემუშავებულ გეგმაში წარმოდგენილია აზროვნების დონეები, თუმცა იმისათვის, რათა მოსწავლემ აზროვნების უმაღლეს დონეს მიაღწიოს, არ არის მოცემული სხვადასხვა შესასრულებელი აქტივობა. საჭიროა მრავალფეროვანი მეთოდების დანერგვა, რათა მოსწავლე სწავლის პროცესის აქტიური მონაწილე გახდეს.

რაც შეეხება ბლუმის ტაქსონომიის უარყოფით მხარეებს, ზოგიერთი პროფესორი მიიჩნევს, რომ ტაქსონომია არ არის ეფექტური გზა სწავლის გასაუმჯობესებლად, რადგან აზროვნება არის კომპლექსური და ის არ ფუნქციონირებს იერარქიის მეშვეობით. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ მოსწავლე ხდება საგაკვეთილო პროცესის აქტიური მონაწილე და არა პასიური მსმენელი. ის ფაქტი, რომ ამერიკელი მოსწავლეები კონკურენტუნარიანები არიან საერთაშორისო დონეზე, მაგრამ მაინც ჩამორჩებიან თავიანთ უცხოელ თანატოლებს და საშუალო შედეგებს აღწევენ, მიუთითებს იმაზე, რომ ამერიკულ განათლებაში არსებობს ფუნდამენტური პრობლემები, რაც უფრო ღრმა კვლევას საჭიროებს.

გამოყენებული მასალა:

1. ბოლქვაძე დ. ისტორიის სწავლება: ზოგადი ტენდენციები, ახალი მეთოდები, სასწავლო აქტივობები. 31-32. 2014. მოძიებულია 28 დეკემბერი, 2019.
http://gesj.internet-academy.org.ge/ge/list_artic_ge.php?b_sec=edu&issue=2014-01
2. ეროვნული სასწავლო გეგმა 2011-2016. საგნობრივი პროგრამები საზოგადოებრივ მეცნიერებებში. 1011. მოძიებულია 15 იანვარი, 2020.
<http://ncp.ge/ge/curriculum/satesto-seqtsia/mimdinare-esg-2011-2016>
3. მეძმარიაშვილი ე. პაპასქირი თ. პაპაშვილი მ. დაუშვილი რ. ჯანელიძე ო. თაბუაშვილი ა. ხატიაშვილი თ. კავთიაშვილი მ. (2012). ისტორია. VIII კლასი, მოსწავლის წიგნი. თბილისი, გამომცემლობა „კლიო“. მოძიებულია 10 დეკემბერი, 2019. <https://www.mes.gov.ge/content.php?id=4839&lang=geo>
4. სანიკიძე გ. გორდუზიანი ლ. გაჩეჩილაძე რ. მიმინოშვილი ზ. (2012). ისტორია. მოსწავლის წიგნი. მოძიებულია 19 იანვარი, 2020.
<https://www.mes.gov.ge/content.php?id=4839&lang=geo>
5. საბაზო საფეხურის ეროვნული სასწავლო გეგმა 2018-2024. მოძიებულია 25 იანვარი, 2020. <http://ncp.ge/ge/curriculum/satesto-seqtsia/akhali-sastsavlo-gegmebi-2018-2024/sabazo-safekhuri-vi-ix-klasebi-proeqti-sadjaro-gankhilstvis>
6. Active Learning. Poovru Center for Teaching and Learning. Accessed December 20, 2019. <https://poorvucenter.yale.edu/ActiveLearning>
7. Krathwohl, David R. A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview. 214-215. 2002. Accessed December 15, 2019.
https://www.academia.edu/533768/A_revision_of_Blooms_taxonomy_An_overview
8. Lasley, Thomas J. Bloom's Taxonomy. Accessed December 10, 2019.
<https://www.britannica.com/topic/Blooms-taxonomy>
9. Seaman, Mark. Bloom's Taxonomy. Its Evolution, Revision, and Use in the Field of Education. no 1-2 2011. Accessed December 15, 2019.
<https://www.questia.com/library/journal/1G1-284325094/bloom-s-taxonomy-its-evolution-revision-and-use>
10. Thompson, Deborah. World Conflict Series. American Civil War. San Diego: Class Complete Press. 2007. Accessed January 10, 2020.
https://books.google.ge/books?id=kADfBwAAQBAJ&pg=PA3&lpg=PA3&dq=bloom%27s+taxonomy+examples+in+us+civil+war&source=bl&ots=2W1hsk2gps&sig=ACfU3U3iNMLE4qJRHAewJQujN-arFGGY_w&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjB6_CFuaHnAhWXwAIHHbJRCrwQ6AEwGXoECAkQAO#v=onepage&q&f=false

Nino Donadze
Phd Student
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Using Bloom's Taxonomy in American Schools (Considering the Practice of Teaching the History of the United States)

Summary

The aim of the report is to present the use of Bloom's taxonomy in teaching the history of the United States.

Bloom's taxonomy was created by an American educational psychologist Benjamin Bloom in the 1950s and includes six cognitive skills. Students enhance higher order thinking skills by Bloom's taxonomy. If we look at the history of American education, we will see that few educational theorists or researchers have had as a profound impact on American educational practice as Bloom. Bloom's taxonomy is used to teach a variety of subjects and it has not lost its actuality since its creation.

The report discusses the methods of teaching the Civil War in the United States according to the textbook, which is based on Bloom's taxonomy, and compares it with the Georgian textbooks of history and the teaching methods which are used in Georgia. Unlike the United States, there is no diversity of teaching methods in Georgia. The implementation of different methods will also help students to be actively involved in the learning process, as in American schools.

Although American students are competitive internationally, they still lag behind their foreign peers and achieve average results which indicates that there are fundamental problems in the system of American education that require more in-depth research.